

проведення занять, проаналізувати і підвести ітоги, зробив правильні педагогічні висновки. Ігра на учебном занятті виступає як свого рода умовна практика, вовлекающая студентів в процес їх професійної підготовки. На ігрових заняттях відбувається інтеграція знань майбутніх спеціалістів з різних областей педагогічної теорії і практики. Ігра в поєднанні з іншими традиційними формами навчання буде сприяти оволодінню студентами педагогічними вміннями.

Таким образом, целенаправленное использование обучающих игр на всех ступенях системы непрерывного образования будет способствовать повышению качества обучения и воспитания школьников, обеспечению качественной подготовки будущего специалиста в вузе.

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ШЛЯХ ДО РОЗУМІННЯ СТУДЕНТАМИ СПЕЦИФІКИ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

А.С.Лобанова

Україна, м.Кривий Ріг

Формування особистості сучасного українського педагога неможливе без опанування ним знань про суспільне життя, характер, особливості становлення, функціонування і розвиток суспільних відносин. Цьому сприяє суспільно-гуманітарна дисципліна – соціологія. Ця наука почала викладатися в вищій українській школі відносно недавно, а саме в 1991 році, тоді, коли Україна набула своєї самостійності. Досвід викладання соціологічної дисципліни в Криворізькому педагогічному університеті свідчить, що теоретичні знання, яких студенти набувають підчас її вивчення, мають обов'язково

підтверджуватися практичною діяльністю та прикладними соціологічними дослідженнями. Тож формування навчальних програм із соціології ґрунтується на обов'язковому поєднанні теоретичного і практичного модулів. Особливе місце в практичному блоці навчальної програми відводиться запровадженню рольових та ділових ігор, як найбільш ефективного способу опанування сутності суспільних відносин, що складаються в різних соціальних спільнотах.

Із чотирнадцяти тем курсу “Основи соціології”, які викладаються для майбутніх педагогів, доцільно майже кожену опрацювати із застосуванням рольових ігор. Особливо ефективний результат можна отримати при опрацюванні таких тем, як: “Історія соціологічної думки”, “Соціальна структура суспільства”, “Соціологія особистості”, “Методи збирання соціологічної інформації”, “Соціологія освіти”, “Соціологія культури”, “Соціологія праці та управління”, “Соціологія сім'ї” та ін. Проведення рольових ігор проводиться за спеціально розробленими програмами, кожна з яких обов'язково має конкретну мету, завдання, що її конкретизують, а також методи, за допомогою яких досягається мета та розв'язуються завдання.

Науковим підґрунтям для розробки програм є теорія соціальних ролей, що запропонована американськими соціологами Р.Лінтоном і Дж.Мідом. Поняття ролі в соціологічному аспекті відноситься до таких ситуацій соціальної взаємодії, коли протягом довготривалого часу відтворюються певні стереотипи поведінки людей. Конкретні індивіди виконують безліч різних ролей. Кожна людина як член суспільства, різноманітних груп і організацій, обіймаючи в них певне місце чи позицію, виконуючи притаманні цим позиціям функції, здійснює відповідні соціальні ролі: батька, вченого, політика, підприємця, депутата тощо. Р.Лінтон, здійснюючи

соціологічну інтерпретацію поняття ролі, виокремив в структурі соціальних відносин статуси, тобто певні позиції та пов'язані з ними сукупності прав і обов'язків, визначивши роль як динамічний аспект статусу. Таким чином, значення соціальної ролі як соціологічної категорії (а саме на цьому і ґрунтується програма рольових ігор на практичних заняттях із соціології), полягає в тому, що вона виступає як регулятор соціальної поведінки або теперішньої, або ж майбутньої.

Наприклад, основна ідея рольової гри "Класики соціології" полягає у спробі студентів виконати ролі "марксиста", "позитивіста", "функціоналіста", або "інтеракціоніста", обґрунтовуючи відповідні цим ролям теоретичні концепції, а гри "Сім'я" - в опануванні соціальних ролей матері, батька, бабусі чи дідуся. Гра "Вибори" дозволяє студентам не тільки зрозуміти специфіку виборчих кампаній, але й спробувати себе в ролі претендента на певну політичну посаду, глибше усвідомити механізм формування політичних інтересів в суспільстві. В процесі рольової гри "Школа" студенти опановують соціальні ролі вчителя, завуча, директора школи, а також виступають в ролі школяра. Тобто намагаються відчувати психологію не тільки вчителя, але й згадати і відтворити психологію учня, щоб краще уладнати стосунки, які складаються в шкільному колективі. Відчутний соціальний ефект дає рольова гра на семінарі із теми "Соціологія конфлікту", в ході якої студенти, виконуючи соціальні ролі призвідника, спостерігача і того, кого втянуто в конфлікт, намагаються знайти причини суперечностей, що виникають між окремими працівниками в сфері трудової діяльності і подолати їх.

Таким чином, запровадження рольових ігор на практичних заняттях із соціології має ґрунтуватися на таких засадах:

- по-перше, студенти повинні володіти основами психологічних знань, адже кожна соціальна роль, яку вони виконують або будуть виконувати з часом в суспільстві, обов'язково базується на психологічних чинниках особистості;

- по-друге, кожен студент має розуміти специфіку суспільних відносин і особливості міжособистісних стосунків в різних сферах життєдіяльності людей – в сім'ї, на виробництві, в політиці, в сфері побутового обслуговування тощо;

- по-третє, всі студенти в групі під час рольової гри повинні бути задіяні в ній, або як учасники, або ж як активні спостерігачі з метою аналізу її проходження і оцінки результатів;

- по-четверте, кожна рольова гра має бути максимально наближена до життєвих ситуацій і відбивати конкретні соціальні факти як особистісного, так і суспільного діяльнішого простору.

Отже, запровадження рольових ігор в практиці соціологічної освіти є ефективним чинником її удосконалення та оптимізації. Більше того, саме рольовий підхід сприяє поглибленню не тільки соціологічних знань, але й виховує у студентів здібності до логічного розуміння взаємозв'язку предметних засад всіх суспільно-гуманітарних наук, зокрема психології, педагогіки, філософії, історії, політології, економічної теорії, що є невід'ємною складовою виховання гармонійно розвинутої особистості майбутнього педагога.